

Tema 14: De kunstneriske fag i gymnasiet. Udgivet af Direktoratet for gymnasieskolerne og HF.

Anmeldt af: Else Lützhøft, lektor ved Gentofte Gymnasium.

Der står hele 12 arbejdssomme mennesker bag denne udgivelse. De har holdt adskillige møder, nogle må have rejst over store strækninger, for arbejdsgruppens medlemmer bor så spredt som Valby, Maribo og Holstebro, undervisningstimer er blevet aflyst - herunder adskillige vigtige kreatimer - og nogle træer må have ladet livet, selv om heftet eksemplarisk er trykt på direktoralt genbrugspapir. Efter endt læsning må jeg spørge mig selv til hvad nytte?

Arbejdsgruppen blev nedsat af Bertel Haarder i august 86 med det kommissorium bl.a. at "overveje, hvordan de kunstneriske fags indhold og muligheder kan styrkes i den nuværende og kommende gymnasiestruktur". Midt under gruppens arbejde, i januar 1987, kom gymnasiereformen, og inden arbejdsgruppens rapport forelå, var der skrevet direktorale bekendtgørelser og undervisningsvejledninger for de kunstneriske fag. Rapporten fik altså ingen indflydelse på gymnasiereformen og befinder sig nu i et vakuum overhalet indenom af virkeligheden. Det kan man ikke laste arbejdsgruppen for, men man kan undre sig over, at Bertel Haarder kræver så megen frivillig indsats fra så mange kompetente personer til ingen verdens nytte.

Ganske vist skrives der i indledningen, at man kan få inspiration og gode råd i rapporten, men jeg synes ikke, rapporten er inspirerende, og jeg får heller ingen gode råd under læsningen, derimod en masse gode argumenter for vigtigheden af at styrke de kunstneriske fag (musik, film, billedkunst, dramatik) i gymnasiet. En styrkelse som gymnasiereformen har gjort

til fiktion. Derfor bliver du ikke inspireret af læsningen, men bitter, forarget, irriteret, aggressiv eller opgivende alt efter temperament.

Første halvdel af rapporten er helliget 6 begrundelser for fagenes nødvendighed. Det er velkendte størrelser som informationssamfundet, det hele menneske, erhvervslevets behov, elevernes hverdag etc. Alle afsnittene er præget af fagenes høflige hensyntagen til hinanden, forstået på den måde, at man i argumentation og eksemplificering tilstræber en opfattelse af de 4 fag som ligeværdige.

I anden halvdel af rapporten leverer hver af de 4 fag en fyldig beskrivelse af og forsvar for sin eksistens. Billedkunst, dramatik og film tager udgangspunkt i konkrete undervisningseksempler og argumenterer derefter for en central placering i det moderne samfund. Musik tager udgangspunkt i intet mindre end mottoet til Carl Nielsens 4. symfoni: "Det Uudslukkelige" (sic!) og slår sig for brystet over sin markante placering både i det gamle og det nye gymnasium. Musiklærerens kompetence understreges stærkt, hvorimod man ikke som de 3 andre fag føler trang til at profilere sig i forhold til samfundet, naturvidenskaberne og lign. størrelser.

Rapportens konklusion bærer præg af at være skrevet til sidst og med virkeligheden for øje. Gruppen startede vel med det håb, at fremtiden ville skabe flere timer og bedre arbejdsvilkår for de kunstneriske fag, som Bertel Haarder åbenbart tog seriøst, når han havde nedsat denne arbejdsgruppe. Og selvsamme arbejdsgruppe må her til sidst erkende, at det gjorde Bertel Haarder altså ikke. Når det kom til stykket, blev de kunstneriske fag ikke opprioriteret med undtagelse af musik. Fornyelsen/reformen i gymnasiet blev til en kamp mellem faglige foreninger og lærer-

grupper. Og det blev mere styrken hos de faglige foreninger, som blev afgørende for fagenes placering og timetal end hensynet til elevernes og samfundets behov og en overordnet målsætning for gymnasiet. Det gælder i særlig grad de kunstneriske fags placering i gymnasiereformen. Som elevrepræsentanten i arbejdsgruppen skriver på rapportens sidste side: "Lærergruppernes positioner har været meget hårdt optrukket. En væsentlig hindring for en frugtbar udvikling i retning af oprioritering af de kunstneriske fag er fagegoismen".

I stedet for at afsløre uenigheden i gruppen og lade taberne dramatik, film og delvis billedkunst give udtryk for deres protest og kritik, vælger gruppen at bevare det tilsyneladende fodslag. Den alt for høflige arbejdsgruppe tillader sig kun at undre sig over de kunstneriske fags placering i gymnasiereformen og indser hurtigt, at der nu kun er lappeløsninger tilbage i form af krav om en sænkning af holdstørrelse, deletimer, tid til pasning af samling og bedre lokaleforhold. I hvad jeg vil opfatte som desperation eller galgenhumor henviser de til sidst de kunstneriske fags udvidelsesmuligheder til mellemtimer og frivillig undervisning. Er det monstro dette, indledningen mener med inspiration og gode råd?

Man bliver heller ikke inspireret af rapportens form. Dens ukunstneriske og grimme lay-out skal man lede længe efter. Hvis ellers arbejdet med saks og limstift skal kaldes lay-out. Det er endvidere påfaldende, at Direktoratet udgiver en rapport, som ikke opfylder de formelle krav til en rapport, som vi prøver at piske ind i hovedet på eleverne. Jeg tænker her bl.a. på den uoverskuelige afsnitsinddeling og den manglende indholdsfortegnelse.

Men hvorfor er jeg så sur på rapporten?

1) fordi hele arbejdet har været en narresut uden konsekvenser 2) fordi rapporten er konfliktskyende og harmoniserende, præget af en høflig konsensus, som skjuler kritikken mod un-

dervisningsministeren og modsætningerne i gruppen samt den reelle kamp mellem fagene om en placering i det ny gymnasium. En kamp som musik (Det Uudslukkelige) klart vandt, som billedkunst vel nok spillede til uafgjort, og som dramatik og film (på trods af at vi lever i et informationssamfund) tabte.

Set i perspektiv af gymnasiereformens tilblivelse er nedsættelsen af arbejdsgruppen og udgivelsen af rapporten et godt eksempel på Undervisningsministerens og vel også Direktoratets måde at føre sig frem på: "Altid ryggen fri - og hånden klar til stening". (PH: Den offentlige mening).

Musiske Fag - en antologi.

Red. Stig Guldborg, Undervisningsministeriet, Direktoratet for Erhvervsuddannelserne, 1988, 144 s.

Anmeldt af: Peter Engberg, lærer ved Enghaveprojektet (KKF) og Blaagaard Seminarium.

En antologi om de musiske fag. Det er en sjældenhed, ja jeg mindes ikke at der indenfor de sidste mange år er udgivet en lignende antologi, hvor man som her i en række artikler sætter focus på: den daglige undervisning i de musiske fag, de musiske fags betydning for den enkeltes uddannelsesforløb, fagenes betydning som kommunikationsfag, som redskabsfag i erhvervslivet, som fag der indgår i en større fagrække og endelig perspektiverne for de musiske fag i fremtidens samfund.

Lad det være sagt med det samme, de 18 bidrag samt forord er spændende

og vedkommende læsning for den der dagligt underviser i det musiske område.

Det er Direktoratet for Erhvervsuddannelserne, der har udgivet antologien og sigtet har været "at sætte et positivt og vidtspændende focus på Muiske Fag indenfor de tekniske erhvervsuddannelser. Antologien er altså rettet mod EFG-skolerne, hvor de musiske fag indgår som obligatorisk fagområde indenfor basisuddannelserne, og som valgfrit fag indenfor både basis og 2. delsuddannelsen. De musiske fag omfatter bl.a Design, Frihåndstegning, Musik, Stilarter, Foto, Filmkundskab, Formning og Et håndværks Sprog.

På trods af at antologien er målrettet mod EFG-området, kommer den så vidt omkring de problemer, der knytter sig til undervisningen i de kreative fag, at enhver underviser i musiske fag indenfor folkeskolen, gymnasiet eller HF vil kunne hente inspiration til den daglige undervisning og til de løbende målsætningsdiskussioner. Foruden lærere der til daglig underviser indenfor EFG området, indeholder antologien bidrag fra: universitetslærere, en arkitekt, en forfatter, en filminstruktør, en medieforsker, lærere fra Danmarks Lærerhøjskole og en fagkonsulent.

En række af artiklerne former sig som rapporter over gennemførte undervisningsforløb, hvor de kreative fag har været inddraget og evt. integreret med andre fag. Disse bidrag er på en gang gode eksempler på hvor målrettet, der idag arbejdes med en bred vifte af musiske fag indenfor EFG-skolerne, og samtidig viser de i hvor høj grad de musiske fag fra, som en af forfatterne skriver, at være "et grundkursus i kaos", har udviklet sig til at være meningsfulde fag, der bliver taget alvorligt af de andre fags lærere og af eleverne. En af grundene hertil ligger utvivlsomt i fagenes succes hos eleverne. I sin artikel "Fra en musisklærers dagbog konkluderer Peter Persson: "...de Muiske Fag havde bevist deres værd som en uundværlig del af

undervisningen. Nogle elever der efter min overbevisning aldrig vil have taget ordet i en traditionel undervisning, fandt deres værd, idet deres bidrag/udtryk blev vigtige for gruppen eller for hele projektet, og alle blev bedre til kritisk at vurdere andres udtryk ved selv at have svedt og arbejdet med musiske fag".

Flere af de øvrige bidrag når frem til at netop undervisningen i de musiske fag er i stand til at give elever der normalt er sprogligt svage en mulighed for at lære et nyt sprog som de kan kommunikere med, og herved opnå en selvtilid som de ikke tidligere har haft. Lennard Højbjerg fremhæver således dette kommunikationsperspektiv ved de musiske fag i sit bidrag "At formulere sig i billeder og lyd - musiske fag", når han skriver: "Bag musiske fag gemmer sig en særlig pædagogik, en opfattelse af at man faktisk kan give EFG-elever et sprog i hænde til at kommunikere deres interesse med", og i forlængelse heraf beskriver han 3 montageformer: sekventil montage, tematisk montage og modsætningsmontage, former som er velegnet til arbejdet med lyd/dias serier når velargumenterede forløb skal præsenteres visuelt.

Andre artikler betoner det nødvendige i at netop håndværkere vedligeholder det kreative element i deres håndværk, fordi det netop er forudsætningen for at kunne bevare arbejdsglæden og for at kunne kvalificere sig i forhold til andre landes håndværkere og færdigvareproduktioner. I artiklen "Tingene omkring os - eller: Hvad har kunst med kartofler at gøre?" skriver Lars Hegelund: "Skal vi fastholde og forbedre vor status som en nation, der kan levere fremragende formgivning og forarbejdning, kræves en særlig indsats, når det gælder uddannelserne. Ikke bare skal vore arbejdere og håndværkere være dygtige til deres respektive fag - de skal også have sans for de umålelige kvaliteter i tingene omkring

os. På den måde kan de bidrage såvel til en forbedring af hele samfundets situation - men ikke mindst til en berigelse af deres daglige arbejde".

Med udgangspunkt i en billedanalyse af en brochure udgivet af Jernets Arbejdsgiverforening 1986 viser Asger Liebst i artiklen "Er du billedblind" hvordan man indenfor virksomhedskulturen arbejder med drømmebilleder og fascinationsbilleder som et led i salgspsykologien, og fremhæver i forlængelse heraf vigtigheden af at arbejde med billeder på et analytisk plan:

"Fremtidens håndværker er i sit daglige arbejde afhængig af evnen til at forstå og i visse tilfælde også til at fremstille billeder... I lyset heraf bliver EFG's musiske fag en forudsætning for at fastholde fremtidsperspektivet i de snævrere retningsfag. Her er ikke tale om en modsætning, men tværtimod om behovet for integration. Der kan synes at være lang vej mellem billedanalysen og de konkrete fagområder, men de praktiske konsekvenser af billedeksplosionen er allerede idag håndgribelige for en række fag. Vælger man at lukke øjnene for denne udvikling, risikerer man at tabe en generation på gulvet".

Birgitte Tufte fremhæver at det er vigtigt, at eleverne ikke blot lærer at analysere billeder, men at de også selv producerer dem, for herved at lære at beherske sproget. Hun skriver i sit bidrag "Skal de nu også lave TV...?":

"Et af midlerne til at lære børn og unge sproget som et vigtigt redskab er at sætte af i billeder og lyd. Børn og unge skal lære selv at producere" ... "Det er en metode, som er god fordi den sætter af i elevernes motivation. Med afsæt i deres fascination i de levende billeder tilegner børnene sig en viden om billedkomposition og analyse, i gruppearbejdet omkring produktionen stimuleres samtalen og i drejebogsarbejdet den skriftlige udtryksform"

Ved selv at producere lærer de desuden

".. at det, som de selv laver, er redigerede udsnit af noget, at et andet udsnit kunne være valgt - og at det samme er gældende for den beskrivelse af verden, som TV-skærmen viser".

Elisabeth Flensted-Jensen mener i sit bidrag til antologien "Muser og musiske fag" ligesom Birgitte Tufte, at det er uhyre væsentligt at de unge lærer at bruge de nye billedmedier: "som i løbet af ganske få år vil dominere vort kulturelle miljø", men i forlængelse heraf betoner hun det væsentlige i, at de musiske fag gøres tillokkende også for piger, så de får mod til at søge ind, i de indtil nu mere mandsdominerede EFG fag. For som hun siger: "er kamerafolkene på Danmarks Radio medlemmer af Dansk Metal. De har faktisk ret stor indflydelse på de billeder, vi får sendt lige ind i vores stue, og det er stadigvæk udelukkende mænd" og herved kommer de til at bestemme det billedsprog vi får på skærmen, og hermed bliver der tale om et mandsdomineret billedsprog for: "Et billede kan f.eks. fremhæve en kvindes krop som nydelsesobjekt - eller det kan understrege hendes status som expert - afhængig af om bryster og ben får stor opmærksomhed eller ej". De musiske valgmuligheder indenfor jern og metal og bygge og anlæg som traditionelt er drenggeområder, må gøres mere tiltrækkende, ikke blot for pigernes skyld, så vi kan få en mere helhedspræget og demokratisk kultur.

Foruden de her citerede bidrag til antologien, er der mange andre spændende og iderige artikler som gør denne antologi læsværdig. Følgende andre har leveret bidrag til antologien: Jørn Bernsen, Jørn Therkildsen, Per Højholt, Michael Varming, Bent Nielsen, Jens Pedersen, Else Tvede, Bjørn Laursen, Jørn Guldberg, Jesper Koppel og Bent Brandt Jensen.